

İZMİR TURİSTİNİN PROFİLİ VE İZMİR'DE TURİZM YATIRIM OLANAKLARI

Nesrin Yardımcı SARIÇAY

Müge ÜNAL

GİRİŞ

İzmir, ülkemizde birçok ilke imza attığı gibi; ülkemizde ilk turizm hareketinin başladığı il olma ünvanını da gururla taşımaktadır.

Çağdaş ve konuksever yapısı ile İzmir; 1960'lı yıllarda başlattığı turizm hamleleri ile örnek olmuş ve önemli başarılar elde etmiş; ancak özellikle 1980 yılından sonra uygulanan ve Antalya ili ağırlıklı teşvik politikaları ile yakın bir zamana kadar kan kaybetmeye başlamıştır.

Ancak; Odamızın önderliğinde sektöre yönelik olarak düzenlenen, sektör temsilcileri ve yetkililerin de katıldığı çok sayıda toplantılar, arama konferansları düzenlenmiş ve İzmir turizminin sorunları bu toplantılarda teşhis edilmiştir.

Kıyı turizmine dönük, deniz-güneş-kum ağırlıklı kitle turizmi politikaları, "sürdürülebilir turizme" hizmet etmekten uzaklaşmaya başladıkça, turizmde çeşitlendirme çalışmaları hızlanmış, belli başlı turizm türleri seçilerek, maddi ve manevi alanda büyük fedakarlıklar gösterilmiştir.

İzmir ve hinterlandındaki turizm arzı da dikkate alınarak, kayak turizmine hizmet etmek üzere Bozdağ Kayak Merkezi, tarih kültür turizmine hizmet etmek üzere Kadifekale, Agora, Symrna, Kadifekale gündeme gelmiş, alışveriş turizmini canlandırmak üzere Tarihi Kemeraltı Çarşısı canlandırılmış, İzmir'e özgü hediyelik eşyalar geliştirilmiş, İzmir ulusal ve uluslararası fuarlarda profesyonel bir şekilde pazarlanmaya başlanmıştır.

İzmir turizmini geliştirmeye yönelik çabalar kapsamında; başrol kruvaziyer turizminin olmuştur. Odamızın da yoğun çabaları ve ayakbaşı ücretlerinin üstlenilmesi ile birlikte; İzmir'de hiç kruvaziyer turizmi yokken, ilimiz; dünyadaki önemli kruvaziyer limanları arasında yıldızlaşmış, ülkemiz genelinde kruvaziyer turizmindeki payımız 0'dan % 27'ye yükselmiştir.

AR&GE BÜLTEN 2011 EYLÜL – SEKTÖREL&BÖLGESEL

Tüm bu çabaların doğal sonucu olarak da İzmir turistinın profili değişmiş, İzmir'e ve fakat esasında İzmir çevresine deniz-güneş-kum turizmi için gelip havaalanından İzmir merkeze hiç uğramadan sahili olan ilçelere yönelen turist profiline, kruvaziyer gemiler ile gelen, alışveriş için gelen, kongre ve toplantılar için gelen, sağlık hizmeti almak için gelen turistler eklenmiş ve uzun bir süre kan kaybeden İzmir; 1998 yılında ilk kez 1 milyon turisti görmüştür.

Mevcut durumda 40.000 civarında olan yatak kapasitesinin 100.000'e çıkarılması ve Kruvaziyer turizmi örneğinde olduğu gibi alternatif alanlarda turizm faaliyetleri yaratıldığı takdirde; İzmir'de turizmin büyük sıçrama yapacağı ve turist sayısının kısa sürede birkaç milyona çıkacağı düşünülmektedir.

Turizm Dünyasında Türkiye'nin Yerine Kısa Bir Bakış

Tablo 1'de yer alan ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliği tarafından hazırlanan aşağıdaki tabloda 2000-2010 yılları arasında ülkemize gelen yabancı ziyaretçi sayıları ile yabancı ziyaretçilerin net harcamaları yer almaktadır.

Buna göre; 2000 yılında ülkemize 10 milyon 412 bin turist gelip net 7 milyar 636 milyon Dolar harcama yapılmışken 2010 yılında ülkemize 28 milyon 511 bin turistin geldiği ve bu turistlerin toplamda net 15 milyar 577 milyon Dolar harcama yaptıkları görülmektedir.

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Turist Sayısı ve Turizm Geliri

YILLAR	YABANCI ZİYARETÇİ SAYISI (BİN KİŞİ)	DEĞİŞİM %	YABANCI ZİYARETÇİ HARCAMASI (MİLYON \$)	DEĞİŞİM %
2000	10.412	39	7.636	47
2001	11.569	11	8.090	5,9
2002	13.247	14,5	8.481	4,7
2003	14.030	5,3	9.677	14,1
2004	17.517	24,86	12.125	25,3
2005	21.124	20,6	13.929	14,8
2006	19.819	-6,2	12.553	-9,8
2007	23.341	17,77	13.990	11,4
2008	26.337	12,83	16.761	19,81
2009	27.077	2,81	15.853	-5,42
2010	28.511	5,74	15.577	-1,74

Kaynak: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

2011 yılının Ocak-Haziran dönemi itibariyle bir değerlendirme yapmak gerekirse;

2011 yılının Haziran ayında ülkemize 3 milyon 780 bin 637 kişinin geldiği, 2010 yılında bu sayının 3 milyon 500 bin 24 kişi, 2009 yılında ise 3 milyon 263 bin 89 kişi olduğu görülmektedir.

Ocak Haziran dönemi olarak ilk 6 ay dikkate alındığında;

2011 yılının ilk altı ayında ülkemize toplamda 13 milyon 27 bin 494 kişi,

AR&GE BÜLTEN 2011 EYLÜL – SEKTÖREL&BÖLGESEL

2010 yılının aynı döneminde 11 milyon 571 bin 427 kişi ve 2009 yılının aynı dönemi için de 10 milyon 590 bin 631 kişinin geldiği görülmektedir.

Durum; Tablo 2’de TÜRSAB’ın Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan derlediği aşağıdaki tabloda da görülmektedir.

Tablo 2: Türkiye’ye Yılın İlk Ay Ayında Gelen Yabancı Turist Sayısı

AYLAR	YILLAR			% DEĞİŞİM ORANI	
	2009	2010	2011	2010/2009	2011/2010
HAZİRAN	3.263.089	3.500.024	3.780.637	7,26	8,02
OCAK- HAZİRAN	10.590.631	11.571.427	13.027.494	9,26	12,58

Kaynak: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

Tablo 3’te görüldüğü üzere; 2011 yılının ilk altı aylık döneminde Azerbaycan, Fransa, İsveç, Rusya, Suriye, Hollanda Almanya, ABD, Yunanistan, Gürcistan, Bulgaristan, Ukrayna, İtalya’nın bir önceki yıla göre artış kaydettiği görülmektedir.

Tablo 3: Turist Sayısında 15 Ülke arasında Artış Kaydeden Pazarlar (%)

	2010/2009	2011/2010
AZERBEYCAN	7,03	38,97
FRANSA	-0,21	37,56
İSVEÇ	5,53	26,94
RUSYA FED.	25,30	18,66
SURİYE	108,91	16,93
HOLLANDA	0,26	14,44
ALMANYA	0,02	13,82
A.B.D.	6,61	13,02
YUNANİSTAN	7,71	9,72
GÜRCİSTAN	-19,26	7,67
BULGARİSTAN	-2,03	6,92
UKRAYNA	3,58	5,62
İTALYA	0,33	5,00

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 4: Turist Sayısında 15 Ülke arasında Düşüş Kaybeden Pazarlar (% Değişim)

	2010/2009	2011/2010
İNGİLTERE	17,57	-3,75
İRAN	75,78	-1,19

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

AR&GE BÜLTEN 2011 EYLÜL – SEKTÖREL&BÖLGESEL

2010 yılında 2009 yılına göre; İngiltere’den gelen turistlerde %17.57, İran’dan gelen turistlerde ise %75,78 artış sağlandığı ancak 2011 yılının ilk altı ayında ne yazık ki İngiltere’den gelen turistlerin 3,75, İran’dan gelen turistlerin de 1,19 oranında azaldığı görülmektedir.

2011 yılının Ocak-Haziran döneminde “Turist Sayısına ve Artış Hızına Göre İlk 15 Ülke” sıralaması da yine, TÜRSAB tarafından Bakanlık verileri esas alınarak derlenen verilerin yer aldığı aşağıdaki çizelgede görülmektedir.

Tablo 5: Turist Sayısına ve Artış Hızlarına Göre İlk 15 Ülke (Ocak-Haziran)

MİLLİYET	YILLAR			DEĞİŞİM ORANI (%)	
	2009	2010	2011	2010/2009	2011/2010
AZERBEYCAN	189.014	202.299	281.137	7,03	38,97
FRANSA	369.654	368.862	507.393	-0,21	37,56
İSVEÇ	169.098	178.446	226.527	5,53	26,94
RUSYA FED.	1.003.377	1.257.263	1.491.836	25,30	18,66
SURİYE	179.717	375.450	439.006	108,91	16,93
HOLLANDA	414.967	416.034	476.095	0,26	14,44
ALMANYA	1.682.803	1.683.158	1.915.691	0,02	13,82
ABD	257.852	274.898	310.701	6,61	13,02
YUNANİSTAN	266.382	286.908	314.798	7,71	9,72
GÜRCİSTAN	557.079	449.782	484.270	-19,26	7,67
BULGARİSTAN	637.523	624.582	667.814	-2,03	6,92
UKRAYNA	248.723	257.630	272.105	3,58	5,62
İTALYA	254.169	255.016	267.775	0,33	5,00
İRAN	527.012	926.383	915.386	75,78	-1,19
İNGİLTERE	854.271	1.004.393	966.690	17,57	-3,75

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

İzmir Turizminde Son Durum

2011 Ağustos ayı verilerine göre İzmir'e ilk sekiz ay gelen turist sayısı 1.304.749'dur. Bunun 971.705'i yabancı, 333.044'ü yerli turistir.

Tablo 6'da 2009 ve 2010 yıllarının ilk sekiz ayında İzmir'e gelen turist sayıları verilmiştir. 2009 yılında İzmir'i ziyarete gelen turist sayısı toplam 1.005.045 iken toplam %9,4'lük bir artışla 2010 yılında toplam 1.099.687 kişi olmuştur.

2011 yılında bu rakam % 18,6'lık bir artışla 1.304.749 olmuştur.

Tablo 6: İzmir'e Gelen Turistlerin Yıllar İtibariyle İlk 8 Aylık Dağılımı

	Yabancı Turist Sayısı	Yerli Turist Sayısı	Toplam Turist Sayısı	Bir Önceki Döneme Göre Değişim Oranı (%)
2009	747.445	257.600	1.005.045	-
2010	806.776	292.911	1.099.687	9.4
2011	971.705	333.044	1.304.749	18.6

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

2010 yılının aynı dönemine göre yabancı turist sayısında % 20'lik, yerli turist sayısında da % 14'lük bir artış görülmüştür.

2011 Ocak-Ağustos döneminde İzmir'e giriş yapan, yabancı turistlerin 618.710'u hava yolunu, 352.995'i deniz yolunu tercih etmiştir.

Havayolu ile gelen yabancı turistler % 64'lük bir paya sahipken, deniz yolunu tercih eden yabancı turist yüzdesi % 36'dır.

İzmir'e gelen yabancı turistlerin, geçen yılın aynı dönemine göre, kentimize havayolu ile girişleri % 16,2, deniz yolu ile girişleri % 28,8 artmıştır.

Deniz yolu ile giriş yapanların sayısında görülen artışta kruvaziyer turizmin etkisi büyüktür.

Tablo.7'de İzmir'in kruvaziyer turizminde Türkiye limanları arasında aldığı pay görülmektedir, Kuşadası'ndan sonra ikinci sırada gelmektedir.

AR&GE BÜLTEN
2011 EYLÜL – SEKTÖREL&BÖLGESEL

Tablo 7: Türkiye Limanlarının Kruvaziyer Turizminde Aldığı Pay

LİMAN	2010 İLK 6 AY		ALDIĞI PAY	2011 İLK 6 AY		ALDIĞI PAY
	GEMİ SEFER SAYISI	GELEN YOLCU SAYISI	%	GEMİ SEFER SAYISI	GELEN YOLCU SAYISI	%
ALANYA	27	20.042	3,52	11	13.147	1,85
ANTALYA	26	35.071	6,13	27	55.472	7,86
BODRUM	27	8.322	1,48	1	60	0,01
ÇANAKKALE	13	6.660	1,17	10	1.931	0,27
DİDİM	0	0	0,00	2	1.200	0,16
DİKİLİ	4	1.379	0,26	10	4.500	0,63
FETHİYE	2	516	0,09	0	0	0,00
İSTANBUL	215	135.248	23,51	129	175.541	24,90
İZMİR	56	139.352	24,22	104	189.650	27,00
KUŞADASI	203	183.906	32,01	191	202.162	28,68
MARMARİS	26	39.184	6,84	35	58.660	8,32
SİNOP	5	2.071	0,41	2	1.162	0,16
TRABZON	4	2.035	0,36	2	1.222	0,16
TOPLAM	1200	573.786	100,00	524	704.707	100,00

Son üç yılda İzmir'e gelen yabancılar içinde en büyük payı % 27 ile Almanya almaktadır.

İzmir'e 2011 Temmuz itibariyle gelen Alman turist sayısında 2010 yılının aynı dönemine göre % 47'lik, Fransız turist sayısında ise aynı dönemler itibariyle % 49'luk bir artış gözlemlenmektedir.

Almanya'dan gelen ziyaretçilerde görülen artışın sebebi, gurbetçi vatandaşlarımızın yaz aylarında ülkemize yaptığı girişlerdir.

Alman turistlerin seyahat amaçları; deniz-kum-güneş, eğlence, alışveriş, sağlık ve iş olarak sıralanabilir.

Fransız turistlerin seyahat amaçlarının arasında deniz, kültür, inanç turizmi ve sağlık turizmi yer almaktadır.

Ülkemize gelen Yunan turist sayısında da Yunanistan'da yaşanan ekonomik krize rağmen aynı dönemler itibariyle % 42 artış görülmesi sevindirici bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 8: Yıllar İtibariyle İzmir'e Gelen İlk 10 Ülke

MİLLİYETİ	2009	2010	2011
ALMANYA	150,961	140,754	206,623
FRANSA	58,336	57,563	85,721
İTALYA	80,761	67,167	75,152
İNGİLTERE	48,092	64,807	57,571
HOLLANDA	40,967	45,123	48,092
BELÇİKA	39,874	35,381	35,027
İRLANDA	17,196	19,095	24,355
A.B.D.	15,719	21,377	22,910
YUNANİSTAN	18,225	15,033	21,349
İSPANYA	19,127	20,344	21,090

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

İzmir'de Turizm Arzı

İzmir Türkiye'nin batısında denize kıyısı bulunan bir şehir olması, kıyı şeridinin uzunluğu ve ikliminin uygun olması sebebi ile kıyı turizminin gelişmiş olduğu bir kenttir.

İzmir'in Ege Denizi kıyısında çok sayıda doğal kumsal bulunmaktadır. Çeşme'de Ilıca, Alaçatı, Altinkum'un yanı sıra Urla, Çeşmealtı, Gümüldür, Özdere, Selçuk, Pamucak, Özbek, Gülbahçe, Dikili, Çandarlı ve Foça plajları kıyı turizmine hizmet eden önemli yerlerdendir.

Rüzgar sörfü için çok uygun olan Alaçatı, dünyada bu sporun yapılabileceği önemli kıyılarından biri olarak sayılır.

Sınırdaki bir kent olması, liman şehri olması kruvaziyer turizmin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Gününbirlik yapılan alışveriş turları imkanı bulunmaktadır.

Efes Harabeleri, Selçuk'ta bulunan Meryem Ana Evi dini açıdan Hristiyanlar için önemli bir yer tutmaktadır ve inanç turizminde önemli bir yere sahiptir.

İzmir, Kongre Turizmi açısından da önemli olanaklara sahip olup T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı onaylı 14 otelde 65 adet kongre salonu bulunmaktadır. Bu salonlardaki toplam kapasite yaklaşık 11.000 kişidir.

İzmir'e yüksek kapasiteli kongre salonları yapıldığı takdirde; İzmir'in kongre turizminde kısa sürede çok önemli başarılarla imza atacağı düşünülmektedir.

Fuar turizmi açısından bakıldığında, İzmir Enternasyonal Fuarı, Türkiye'nin en köklü, en tanınmış ve en kapsamlı fuarudur. Bu yıl 80.'si düzenlenen fuara her yıl, yerli ve yabancı 1000'i aşkın firma, 60'a yakın ülke katılmıştır. 10 gün süreyle açık kalan fuarı 1,5 milyon kişi ziyaret etmiştir.

İzmir, zengin jeotermal kaynakları ile termal turizmi için önemli bir potansiyele sahiptir. İkliminin ılık olması, 12 ay termal turizmin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır.

Denize kıyısı bulunan bir kent konumundaki İzmir, kaynakların çok derinde olmaması nedeniyle termal turizmde önemli bir avantaja sahiptir.

Balçova ve Çeşme'de bulunan termal kaynaklardan yararlanmak isteyen kişiler, uluslararası standartlardaki modern tesislerde konaklama hizmeti alabilmektedir.

İzmir ve ilçelerinde yer alan kaplıca ve içmelere aşağıda yer verilmiştir.

- Balçova (Agamemnon) Kaplıcası
- Çeşme Ilıcaları
- Şifne Ilıcaları
- Bayındır-Dereköy Kaplıcası
- Urla-Malkoça Ilıcası
- Urla-Gülbahçe Ilıcası
- Seferihisar; Cumalı Ilıcası, Kelalan Ilıcası, Karakoç Ilıcası
- Menemen, Ilıcagöl Ilıcası
- Bergama, Bergama Ilıcası, Mahmudiye Ilıcası, Tabaklar Ilıcası, Mentеше Ilıcası, Haydar Ilıcası,
- Dikili, Nebiler Ilıcası, Kaynarca Ilıcası, Bademli Ilıcası ve
- Bayındır'da Bayındır Ilıcası.

SONUÇ

İzmir ve ilçelerinin farklı turizm türlerinde değerlendirilecek doğal, tarihi ve kültürel kaynakları vardır.

Bu kaynakların etkin bir biçimde değerlendirilmesi turizm potansiyelinin ortaya konulması açısından önemlidir.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013'te de, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanma ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı artırma hedefi doğrultusunda, yılın 12 ayında turizm imkanı sağlanacak projeler geliştirilmeli, sürdürülebilir turizm anlayışı benimsenmeli, alternatif turizm türlerinin gelişimine imkan verilmelidir.

Nitekim; en klasik söylemle, turizm bacasız sanayidir. Sürdürülebilir bir model içerisinde geliştirildiği sürece de artıları her zaman eksilerinden fazla olacaktır.

- Ödemeler dengesinde her zaman pozitif katkıda bulunan,
- Yapısı itibariyle katalizör etkisi yapmadığı sektör bulunmayan,
- Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde, ekonominin cankurtaranı olan turizm sektörünü yaşatacak arz sahip olduğumuz için çok şanslı olduğumuzu her gün hatırlamamız gerekir.

Sonuç olarak; İzmir alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesine uygun, yeterli potansiyele sahip olup bu potansiyelin gelire çevrilmesi için gerekli adımların hızlıca atılmasına ihtiyaç duymaktadır.

Kaynaklar:

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
- İzmir İl Kültür Turizm Müdürlüğü
- www.etik.org.tr
- www.tursab.org.tr